

Praktijkdag ABCD-methode: 'Ondersteunen'

Opbouwwerkers en hulpverleners moeten niet komen met oplossingen, maar zorgen dat bewoners op basis van hun vaardigheden aan de slag gaan in de wijk, vindt de Amerikaanse hoogleraar John McKnight. Sinds hij drie jaar geleden op bezoek was in ons land, experimenteren in een groeiend aantal wijken bewoners met zijn ABCD-methode. Voor het LSA reden daar op 24 april in Haarlem een praktijkdag aan te wijden.

Geestelijk vader van de ABCD-methode is de Amerikaan John McKnight. In april was hij opnieuw in ons land en bezocht in Eindhoven, Helmond, Arnhem en Haarlem wijken waar met de ABCD-methode wordt geëxperimenteerd. "ABCD in Nederland, dat is een internetcafé, een taskforce tegen criminaliteit, buurtkranten, een wijkkalender, verschillende mensen die samenkomen met gemeenschappelijke interesses, zoals schilderen, of glas-in-lood maken," aldus McKnight op 24 april in Haarlem. "Wat deze mensen doen vanuit hun fantasie en betrokkenheid om de buurt beter te maken, dat noemen we ABCD."

ABCD staat voor Asset Based Community Development: wijkopbouw gebaseerd op (de vaak verborgen) vaardigheden kwaliteiten van bewoners. In tegenstelling tot de traditionele aanpak waarin problemen en tekortkomingen centraal staan, kiest deze methode voor de positieve benadering. Het is de kunst om vaardigheden en talenten van bewoners te in kaart te brengen en ervoor te zorgen dat die bewoners daarmee

aan de slag gaan in hun wijk. De drie uitgangspunten van de methode zijn: gebruik maken van de aanwezige capaciteiten in een wijk; bewoners laten bepalen wat zij belangrijk vinden en voortdurend werken aan het versterken van sociale relaties in de wijk.

De nadruk van de ABCD-methode ligt volgens McKnight op de brede deelname van verschillende mensen bij de activiteiten. "Participatie is belangrijker dan het project zelf. Waar het om gaat is dat iedereen betrokken raakt: ouderen, jongeren, autochtonen, allochtonen, mannen, vrouwen."

Succesvolle buurt

McKnight heeft in de VS en Canada al dertig jaar onderzoek gedaan naar (aandachts)wijken waarin met name de rol van bewoners in relatie tot de vraag wanneer een buurt succesvol is, belangrijk is. Ook in Nederland kun je de vraag stellen wat een buurt succesvol maakt, aldus McKnight. "Daarbij is het belangrijk je te realiseren dat iedere wijk

uniek is omdat mensen uniek zijn en steeds op een andere manier samenwerken." Volgens McKnight zijn er drie gemeenschappelijke principes die een buurt succesvol maken.

Het glas is halfvol in plaats van halfleeg. "We hebben problemen, maar ook capaciteiten en vaardigheden en op die laatste moet je focussen. In een succesvolle buurt is men gericht op wat mensen kunnen en willen. Dit is iets anders dan wat instituties doen: die richten zich op problemen die verholpen moeten worden of zaken die ontbreken. Ze richten zich op het aantal slechte huizen of de junkies die rondlopen. Zeg maar de lege helft van het glas."

Een gift is pas een gift als deze gegeven is. Met de aanwezige capaciteiten moet iets worden gedaan. Om ervoor te zorgen dat mensen een bijdrage aan de buurt leveren is een organisatie nodig die mensen kan aanspreken op hun kwaliteiten. Je kunt ook meten hoe succesvol een buurt is, door te tellen hoeveel mensen deelnemen aan het leven in de buurt.

door een stapje terug te doen'

De betaalde kracht. "Meestal is het thema of er al dan niet een betaalde kracht aanwezig moet zijn om de organisatie vorm te geven. Er zijn in Amerika veel initiatieven, zoals in Arnhem, waar geen professionals zijn. Dat kan als er mensen veel tijd en energie insteken. Vaak zijn er betaalde krachten die meewerken. De kritische vraag is altijd, wie betaalt hen? In de VS wordt die persoon door de bewonersorganisatie betaald. De professional moet verantwoording afleggen aan de bewoners. Zolang ze andere instituties vertegenwoordigen, krijg je geen sterke bewonersorganisatie. Als deze drie principes werken, dan ben je geen cliënt, consument of doelgroep meer, maar een burger."

Ruimte en middelen

De Haarlemse wethouder Mimi Rietdijk vroeg zich af of bestuurders en beleidsmakers bewoners wel voldoende ondersteunen met middelen en bevoegdheden. "John McKnight leert ons dat we zeer bedreven zijn in het aanvullen van tekorten, waardoor we de capaciteiten van bewoners negeren. De wijk en haar bewoners vragen duurzaam ruimte en middelen. Daarnaast verdienen ze steun en erkenning in hun streven naar verantwoordelijkheid. Het zijn mensen die weer betrokken willen zijn bij hun buurt, haar bewoners en gebruikers. Mensen die onderkennen dat je niet kunt leven zonder je omgeving. De landelijke en lokale politiek, en andere actieve partijen in de wijk moeten laten zien dat zij er volledig achter staan. Niet alleen met woorden, maar ook met daden." Dat het de gemeente ernst is blijkt uit het convenant dat ze bewoners aanbiedt en dat later op de middag zal worden ondertekend.

Sociaal kapitaal

GS-Noord-Holland gedeputeerde Marleen Barth adopteerde in de vorige regeringsperiode als Kamerlid de wijk Meerwijk-Noord in Haarlem en heeft daar dus de ontwikkeling van de ABCD-aanpak op de voet kunnen volgen. "Het is een van de wijken waar de afgelopen jaren veel in is geïnvesteerd door overheid en gemeente. De wijk was in een negatieve spiraal beland,

maar het meest fruikende was dat de bewoners elkaar niet meer kenden." Hoewel individualisering volgens Barth voor- en nadelen heeft, is er wel een kritische grens waar onveiligheid, verwaarlozing en eenzaamheid opduiken. "De Amerikaanse hoogleraar bestuurskunde Robert Putnam heeft beschreven hoe belangrijk het voor mensen is dat zij elkaar kennen. Mensen die kunnen terugvallen op elkaar, zich betrokken voelen en anderen durven te vertrouwen, beschikken over wat hij noemt 'sociaal kapitaal'. Dit sociaal kapitaal neemt in de westerse wereld af."

De ABCD-methode is volgens Barth de enige manier om het sociaal kapitaal in een wijk te vergroten. "In Haarlem hebben de bewoners op zijn Hollands gekozen om meteen aan de slag te gaan en problemen aan te pakken." Dat leide al gauw tot resultaten, maar het risico hiervan is volgens Bart dat de wijk te afhankelijk wordt van een kleine club actieve mensen. "Juist de A van ABCD kan veel verborgen menselijk kapitaal aan de oppervlakte brengen en dit stimuleren. Misschien een idee om, nu de eerste resultaten zijn geboekt, toch de A te gaan uitvoeren?"

De politiek moet volgens Barth durven erkennen dat gebrek aan sociale cohesie niet zomaar verdwijnt, maar dat daar structurele aandacht en structureel geld voor nodig is. "Sociaal kapitaal vergt net als fysiek en menselijk kapitaal, investeringen in opbouw en onderhoud. Een verstandige overheid erkent dit, trekt er middelen voor

die bepalen wat zij in hun wijk tot stand willen brengen en hoe zij in de toekomst hun wijk willen zien. Instanties hebben daarin een ondersteunende rol, want bewoners kunnen en willen niet alles zelf doen. Wel moeten de bewoners de agenda bepalen, niet de bouwwerker. In de Leonarduswijk in Helmond zijn de bewoners opdrachtgevers van het opbouwwerk. Specifieke problemen die de coördinatiegroep niet kan oplossen, worden doorgestuurd naar desbetreffende instanties.

Professionals -zeker alle grote organisaties- zo is de teneur, moeten meer loslaten. Er is genoeg kennis in huis bij bewoners. Professionals moeten meer vertrouwen hebben in bewoners en ze hun succes en de tijd gunnen er iets van te maken. Niet alleen instanties moeten een stap terug doen, vinden de deelnemers, ook bestuurders. Bewoners die initiatieven willen nemen, worden geblokkeerd door bestuurders die de macht in eigen hand willen houden, zo ervaren ze.

Tips van McKnight

Voor bewoners, professionals en gekozen bestuurders heeft de hoogleraar aan het eind van de dag nog een aantal aanbevelingen in petto. "Het is belangrijk mensen te trainen zodat ze als leiders kunnen optreden. Leiders die ervoor kunnen zorgen dat je de mensen bij elkaar krijgt en gaan meedoen. Daarvoor heb je speciale vaardigheden nodig, en die moeten worden ontwikkeld." Een andere tip van McKnight is het uitwisselen van informatie over multiculturele activiteiten. "Wat werkt er wel

en wat juist niet. Goede ideeën zijn er genoeg, die moet je uitwisselen. Want mensen kunnen veel leren van elkaar."

In Amerika zijn twee soorten bewoners organisaties: met individuele bewoners en met lokale organisaties waarin vertegenwoordigers zitten van verschillende bewonersorganisaties. In de VS blijken veranderingen het snelst te gaan via de bewonersorganisaties met vertegenwoordigers. "Groepen zijn machtiger dan individuen." Door te inventariseren en met

Samen kwaliteiten inzetten voor de buurt

uit, en geeft bewoners zelf de ruimte om initiatieven tot verbetering te ontplooiën."

Vertrouwen en 'loslaten'

Kern van de ABCD-methode is de leidende rol van bewoners, concludeerden de deelnemers aan de workshops. Zij zijn degenen